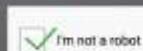
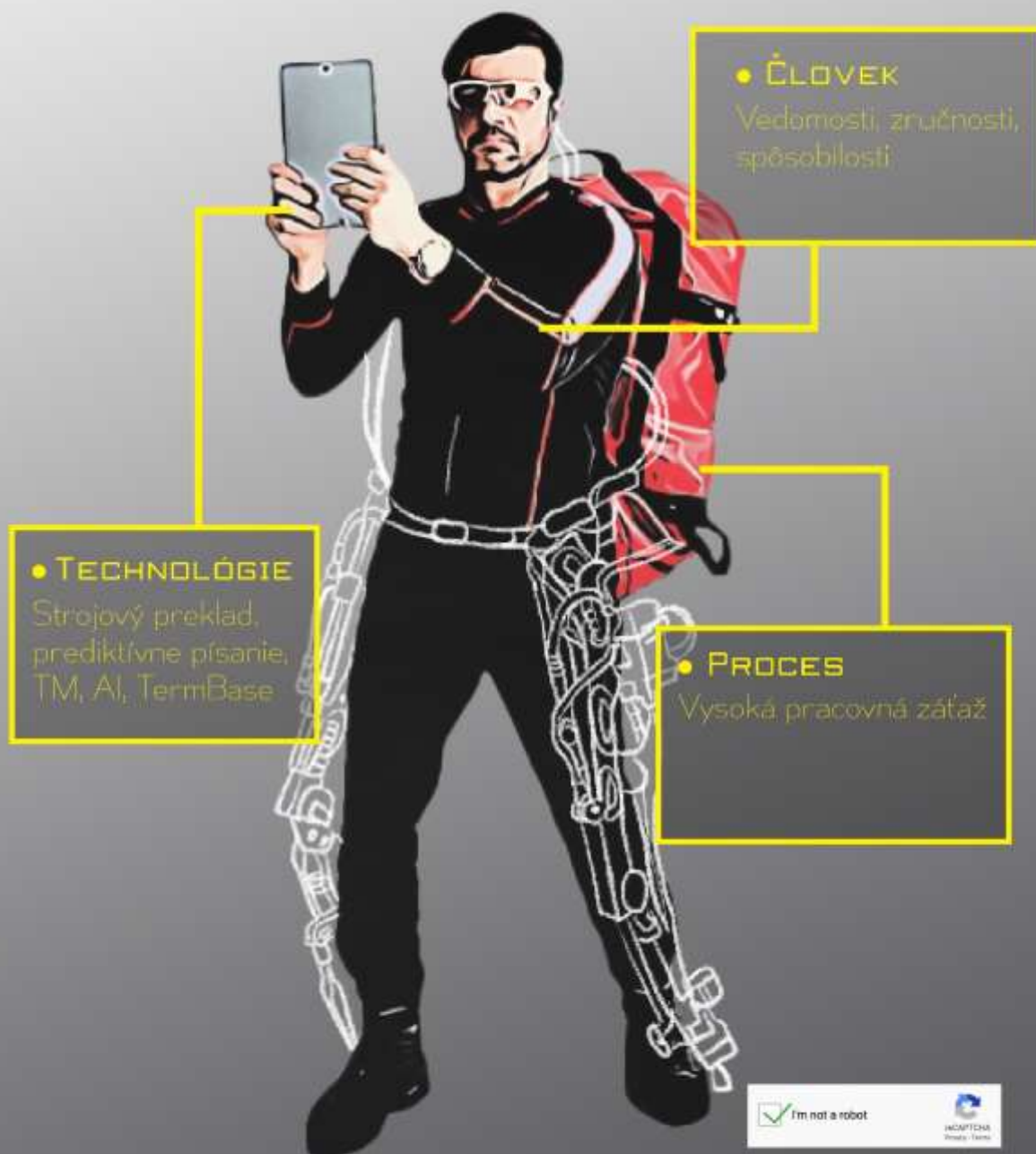

HUMAN TRANSLATOR 4.0

Príručka efektívneho využívania
strojového prekladu pre moderného prekladateľa

JAKUB ABSOLON

HUMAN TRANSLATOR 4.0

Príručka efektívneho využívania strojového prekladu
pre moderného prekladateľa

PLNÚ VERZIU PUBLIKÁCIE SI MOŽETE OBJEDNAŤ
NA NAŠICH WEBOCÝCH STRÁNKACH

<https://prelozime.sk/HumanTranslator4SK.html>

Jakub Absolon

ASAP-translation.com, s.r.o. 2019

edícia eBook.sk

ISBN: 978-80-89970-01-8

HUMAN TRANSLATOR 4.0

Copyright © 2019 Jakub Absolon.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovat', ukladať do informačných systémov ani inak rozširovať (elektronicky, fotografickou reprodukciou a pod.) bez predchádzajúceho súhlasu ASAP-translation.com, s.r.o.

Vydalo nakladateľstvo: ASAP-translation.com, s.r.o.

Boženy Němcovej 4, 949 01 Nitra, Slovensko,

Prvé vydanie

Edícia eBook.sk

<http://www.ASAP-translation.com>

Návrh obálky: Barbara Kršková

ISBN: 978-80-89970-01-8

Prvé vydanie: február 2019

Obsah

ÚVOD	6
Kto je kto v preklade, alebo lepšie čo je čo?	6
Funguje strojový preklad?	7
ČLOVEK	15
Prekladateľ vs. MT?	15
Nebojte sa robotov	15
Predpoklady prekladateľa pre využívanie MT	16
Je MT to správne riešenie pre mňa?	18
Rozdiel medzi posteditáciou, prekladom a revíziou	21
STROJ	24
MT prekladače na trhu	24
Prekladače voľne dostupné pre verejnosť	24
Riešenia pre profesionálnych freelancerov	24
B2B riešenia pre priemysel resp. veľkých poskytovateľov prekladateľských služieb	26
Výber vhodného prekladača	27
Kvalita	27
Cena	27
Bezpečnosť dát a MT	28
Technické parametre	29
Prepojenie na CAT	29
SDL Trados Studio	29
Memsources	31
MemoQ	32
Across	32
OmegaT	33
PROCES	34
Typy techník využitia MT	34
Posteditácia strojového prekladu - PEMT	34
Gisting	35
• Využitie MT pri prediktívnom písaní	36
• MT ako náhrada slovníkov?	36

QA ako nástroj znižovania rizika nesprávneho prekladu vyplývajúceho z využívania MT?	38
QA v rámci CAT nástrojov	38
Samostatné aplikácie na kontrolu kvality QA	39
AKO NA TO	42
Je pre mňa využívanie MT prospešné?	42
Cvičenia na zlepšenie využitia MT	43
Odporúčaný model využitia prekladača (prípadová štúdia)	44
Zásady posteditovania strojového prekladu	45
ZÁVER	47
O autorovi	47
Použitá literatúra	48
Ohlasy	49

ÚVOD

Práca prekladateľa bola kedysi verejnosťou považovaná za výsadu intelektuálov, knihomoľov, učencov a umelcov. Avšak spustenie Google prekladača v apríli 2006 znamenalo obrovskú zmenu. Zmenu v myslení verejnosti, ktorá si vďaka PR aktivitám vývojárov prekladateľských softvérov myslí, že, prácu prekladateľov už v podstate nahradil robot. Zmeny však nastali aj u prekladateľov. Niektorí sa s chuťou vrhli po nových technológiách, iní sú skeptickí a MTéčko, ako strojový preklad familiárne prezývame z anglického Machine Translation, a priori zavrhuju. Kde je teda pravda a ako sa majú k tejto stále sa zlepšujúcej technológii postaviť profesionálni prekladatelia a ich nasledovníci? Pokúsím sa vám dať odpoveď, ktorá je založená na mojich niekoľkoročných skúsenostiach manažéra prekladateľskej spoločnosti, lektora softvérov pre počítačom podporovaný preklad (CAT z anglického Computer Assisted Translation), výskumníka v oblasti posteditácie strojového prekladu a tak trochu aj prekladateľa.

Kto je kto v preklade, alebo lepšie čo je čo?

Ak by sme mali zhrnúť históriu strojového prekladu, alebo ako ho tiež nazývame, automatického prekladu do jednej vety, musíme začať od jednoduchých prekladačov, ktoré pracovali na princípe výmeny slova za slovo (word based). Výsledkom bol hrubý, väčšinou nepoužiteľný preklad. Zlepšenie nastalo vďaka frázovým prekladačom (phrase based), až sme sa dostali k pravidlovým prekladačom (rule based), ktoré v istých jazykových kombináciách dosahovali použiteľné výsledky. Takéto automaty sú vždy vyvíjané pre špecifickú jazykovú kombináciu, a z tohto dôvodu boli rozšírené len pre tzv. silné jazyky. Slovo silné znamená najmä komerčne silné, aby sa vývoj prekladačov zaplatil. Prelom priniesol vynález štatistického prekladu, ktorý vyžaduje okrem samotného programu aj obrovskú databázu bilingválnych textov, vďaka ktorým sa prekladač takzvané „vytrénuje“. Tréning je vlastne vypočítavanie pravdepodobnosti výskytu slov. Takýto tréning môže v závislosti od sily počítača a veľkosti tréningových dát trvať hodiny ba až celé dni. Ďalším obrovským technologickým skokom je príchod neurálnych prekladačov, ktoré sú založené na využívaní tzv. neurálnych sietí. Laicky povedané ide o viacvrstvové systémy s rekurentným systémom rozhodovania a schopnosťou korigovať svoje rozhodnutia. V našom prípade sa takéto systémy dokážu tzv. „samovylepšovať“ na základe opraveného výstupu z prekladača a budúci preklad bude ešte lepší. Hovoríme tu o tzv. umelej inteligencii teda AI (Artificial Intelligence) a hĺbkovom učení (Deep Learning).

Popri automatických robotických prekladačoch nesmieme zabúdať na desiatky rokov fungujúcu a osvedčenú technológiu prekladovej pamäte Translation Memory TM¹. Táto technológia vznikla koncom 80-tych rokov, keď si vývojári prekladacích softvérov povedali: „OK, ak to nevie dobre prekladať samé, tak nech si to aspoň pamätá, čo už bolo raz preložené človekom“. Bola to v podstate reakcia na určité sklamanie zo slabých výsledkov prekladačov tej doby. Táto doba je ale už nenávratne preč a súčasné prekladacie systémy kombinujú všetky doteraz známe technológie ako je TM pre využitie existujúcich ľudských prekladov s vysokou mierou spoľahlivosti a to vo forme čiastočných či úplných zhôd. Úplné zhody ešte rozdeľujeme na 100-tné, teda vety úplne zhodné s vetami nachádzajúcimi sa v prekladovej pamäti ale aj tzv. 101-tné², a to v prípade, ak sa ešte aj vety pred nimi zhodujú. V takom prípade je viac ako na

¹ TM, Translation Memory – databáza už preložených textov, ktorá slúži ako pomôcka pri tvorbe nového prekladu a napomáha udržať konzistenciu prekladu

² 101% zhody – ak sa zhoduje text vety, ktorú prekladáme s vetou, ktorá sa nachádza v TM a zároveň aj veta, ktorá jej predchádzala

100 % isté, že na preklad takejto vety sa môžeme spoľahnúť. V súčasných CAT nástrojoch si prekladače pripájame pomocou API³, aby sme nemuseli stále preklikávať na okno strojového prekladača. Nesmieme zabudnúť na manažment terminológie, ako sa v súčasnosti nazýva práca so slovníkmi. Podobne ako pri prekladových pamätiach má prekladateľ možnosť budovať pre každého zákazníka osobitnú terminologickú databázu či glosár, aby tak dodržal terminologickú konzistenciu prekladu a to nielen v preklade, na ktorom aktuálne pracuje, ale aj v priebehu mesiacov či rokov a dokonca ju vie poskytnúť kolegom teda zdieľať pre prípad, že v jeho práci pre daného klienta pokračujú oni. Funkcie prediktívneho písania typu AutoSuggest⁴ pomáhajú zrýchliť vlastnú tvorbu prekladu teda písanie. Podobnú funkciu dobre poznáme z mobilných telefónov pod názvom T9. Prekladateľ tvorí preklad, ktorý sa rozhodne napísať, ak sa úvodné znaky zhodujú s textom z ponuky, TM, MT či terminologickej databázy, ponúkne nám softvér okamžite celé slovo, výraz či kompletnú vetu, ktorú vieme vložiť do prekladu jediným stlačením klávesnice ENTER. Všetky tieto nástroje majú svoje verzie tzv. desktopové, teda také, ktoré si nainštalujete na váš počítač, ale aj verzie serverové resp. v poslednej dobe skôr kladové teda s prístupom cez pripojenie na internete. Toto prináša neuveriteľné výhody vo forme tzv. kolaboratívnej formy prekladu v reálnom čase, ale žiaľ aj hrozby vo forme porušovania ochrany osobných údajov, ale aj otázky ohľadom ochrany duševného vlastníctva.

Nové možnosti so sebou prinášajú potrebu nových zručností a vedomostí, a práve táto požiadavka často vytvára pre skôr narodených prekladateľov prekážku a pre niektorých až neprekonateľnú priepasť. Toto je často spôsobené skôr postojom samotného prekladateľa ako jeho neschopnosťou učiť sa a prispôbovať. Stále je aj potrebné upozorňovať prekladateľov, ale aj zákazníkov, na rozdiely medzi TM a MT a ich dôveryhodnosťou, kvôli ktorým vznikajú najčastejšie nedorozumenia.

Funguje strojový preklad?

Asi najdôležitejšou otázkou, na ktorú je potrebné nájsť odpoveď, skôr než pristúpime k využívaniu MT, je otázka kvality výstupu prekladačov teda ich prekladu. Vo všeobecnosti by sme mohli na túto otázku odpovedať na základe informácií o využívaní strojového prekladu. Asi nikto nepochybuje o využívaní Google prekladača. Služba je dostupná vo forme internetovej aplikácie, ktorá zdarma okamžite preloží slová, frázy a webové stránky medzi viac ako stovkou ďalších jazykov. Službu Prekladač Google, ktorá vznikla v roku 2006, využívalo v roku 2013 viac ako 200 miliónov ľudí denne⁵! Tu však hovoríme najmä o využívaní verejnosťou a neprofesionálnymi prekladateľmi. Ako je to však s využívaním u ľudí, pre ktorých je preklad hlavnou zárobkovou činnosťou? Napriek častému spochybňovaniu kvality a možností praktického využitia strojového prekladu sa MT využíva aj v komerčnej oblasti už niekoľko desiatok rokov. Možnosti však boli doteraz dosť obmedzené na veľmi špecifický typ textov. Na *obrázku č. 1* vidíme porovnanie ľudského a strojového prekladu v minulosti, súčasnosti a predpoklad do budúcnosti. Kvantita prekladov zrealizovaná pomocou MT bola v minulosti (*pozri Minulosť obr. 1*) oveľa nižšia a rovnako aj možnosť reálneho využitia bola v porovnaní s ľudským prekladom obmedzená na špecifické oblasti ako napr. preklady skladových položiek, kde texty nemajú zložitú syntax a pod.

³ API – z anglického Application Protocol Interface, teda spôsob pripojenia služby, v našom prípade strojového prekladu do CAT softvéru

⁴ SDL AutoSuggest je ochranná známka spoločnosti SDL.

⁵ 18. máj 2013, zdroj: <http://www.cnet.com/news/google-translate-now-serves-200-million-people-daily/>

ČLOVEK

Ako sme uviedli v predchádzajúcich riadkoch, veríme, že aj keď sa charakter práce prekladateľa významne mení, stále je to človek, ktorý je rozhodujúcou hybnou mysliacou silou, a preto aj knihu začíname kapitolou venujúcou sa človeku prekladateľovi. Človek je ten, ktorý bude rozhodovať, kde je možné použiť MT, kde PEMT a kde je potrebné nechať prekladať človeka, prekladateľ je ten, kto nesie zodpovednosť za rozhodnutia. Avšak jeho práca si už v súčasnosti vyžaduje inú schopnosť a zručnosť v porovnaní s prekladateľom v minulosti. Budúcnosť patrí cyborgom¹², kyberprekladateľom, ktorí budú svoje rozhodnutia zakladať na informáciách získaných z elektronických databáz a pomôcok zo systémov umelej inteligencie a ktorí dokážu za pomoci nástrojov prediktívneho písania a diktovacích aplikácií (speech to text) tvoriť text niekoľkonásobne rýchlejšie ako dnes.

Prekladateľ vs. MT?

Nebojte sa robotov

Na základe horeuvedených skutočností relatívne častý odpor profesionálnych prekladateľov k strojovému prekladu vyznieva prekvapivo. Jeho príčinou je neraz obava pred akousi dehonestáciou staromódnymi kolegami a následne „pomyselné vyhostenie z komunity tzv. „pravých prekladateľov“. Opätovne však pripomínam situáciu z 90. rokov, kedy niektorí prekladatelia nezachytili nástup počítačom podporovaného prekladu a boli úplne zbytočne predbehnutí mladými, neskúsenými a často aj menej kvalitnými prekladateľmi, ktorí však dokázali reagovať na požiadavky zákazníkov. Strojový preklad je preto potrebné v prvom rade spoznať, pochopiť jeho možnosti a jeho limity a následne ho naplno využiť vo svoj prospech, ale aj v prospech zákazníka.

Druhou formou strachu je strach, že nám MT zoberie prácu, pretože jeho kvalita je pre mnohých zákazníkov „good enough“. Pre túto situáciu si pomôžeme z internetu dobre známym výrokom, že „Strojového prekladu sa môžu báť len prekladatelia, ktorí prekladajú ako stroje“. Strojový preklad má stále väčšie percentuálne zastúpenie z celkového počtu prekladaných textov, avšak treba si uvedomiť, že ide o texty (najmä zo začiatku), ktoré by inak neboli preložené vôbec. Aj vďaka MT sa prekladá stále väčšie množstvo textov, a dá sa teda predpokladať, že MT v podstate zvyšuje dopyt aj po ľudskom preklade. Na trhu je skutočne veľké množstvo zákazníkov s nízkymi nárokmi na kvalitu prekladu a predpokladáme, že ich počet sa bude stále zvyšovať. Avšak podobne predpokladáme aj stále sa zvyšujúci dopyt po kvalitných jazykových výstupoch v stále širšom spektre jazykov a to najmä v multilingválnej Európe. Hnacou silou je nielen politika multilingvalizmu podporovaná orgánmi EÚ, ale najmä sila trhu. Globalizácia najskôr priniesla možnosť nakúpiť si propagované trendové produkty kdekoľvek na svete. Marketéri zrazu dokázali osloviť vďaka internetu a televízii veľké množstvo ľudí, aj keď použili len jediný komunikačný jazyk, ktorým je v posledných desaťročiach angličtina. Avšak medzery na trhu sa zmenšujú a firmy sú nútené stále častejšie oslovovať aj ľudí, ktorých angličtina neosloví.

¹² Človek, ktorého telo obsahuje mechanické alebo elektrické zariadenia a ktorých schopnosti sú väčšie ako schopnosti normálneho človeka. (zdroj online slovník Merriam-Webster)

Profesionálny prekladateľ v súčasnosti by mal použiť MT len ako pomôcku, ale stále by malo platiť, že má tzv. „vždy navrch“. Pre bežného zákazníka slúži MT ako nástroj základného porozumenia. Nerozumím španielsky?

Zapnem telefón, naskenujem nápis a zistím napr., že „zastávka je dočasne mimo prevádzky“.

Prekladateľ využije MT, aby

- a. zvýšil rýchlosť prekladu,
- b. MT mu spolu s online zdrojmi a prekladovými pamäťami umožňuje získať širšie spektrum možných riešení prekladateľského problému.

Profesionálny prekladateľ sa NESMIE NIKDY dostať na úroveň horeuvedeného konzumenta a MT nesmie používať na pochopenie prekladaného textu. V žiadnom prípade by nemal využiť MT na preklad textu, ktorému by inak nerozumel, resp. témy, ktorej nerozumie. Pri takomto postupe riskujeme fatálnu chybu v preklade. Musíme však pripustiť, že aj pre preklady takéhoto typu je a bude na trhu miesto. Technik si „hodí“ neznámy text do prekladača a v hrubých črtách pochopí, o čo v ňom ide. Následne túto informáciu pretransformuje do cieľového jazyka. Preklad pôsobí prirodzene, pretože vznikol ako výsledok prirodzenej tvorby „myšlienka – jazyk“, zatiaľ čo preklad profesionálnym prekladateľom, ktorý nie je stopercentne zbehlý v danej problematike, môže pôsobiť menej prirodzene, pretože prekladateľ v snahe nestratiť žiadnu informáciu pôvodného textu využije neprirodzenú jazykovú štruktúru. Tu sa už dostávame ku klasickej otázke, kto je lepší prekladateľ. Je ním „odborník s určitou „good enough“¹³ znalosťou jazyka alebo prekladateľ s „good enough“ znalosťou témy“? Odpoveď na túto otázku neexistuje, resp. existuje nespočetné množstvo odpovedí, podľa špecifik danej situácie.

Vráťme sa však k profesionálnym prekladateľom, od ktorých očakávame výkon, na ktorý sa môžeme plne spoľahnúť. Takýto prekladateľ musí nielen ovládať zdrojový a cieľový jazyk, ale aj tému, v ktorej prekladá a to bez ohľadu na to, akú prekladateľskú techniku využíva. Ak hovoríme o profesionálnom preklade, musia byť preto aj pri posteditácii splnené rovnaké vedomostné predpoklady, ako je to aj pri bežnom ľudskom preklade.

Predpoklady prekladateľa pre využívanie MT

Môžeme teda povedať, že každý prekladateľ v každej situácii by mal využívať MT? Ako sme napísali v predchádzajúcej kapitole, prekladateľ si najskôr musí dať odpoveď na otázky:

- Funguje v požadovanej jazykovej kombinácii dostupný prekladač v dostatočnej kvalite?
- Funguje v danej oblasti dostupný prekladač v dostatočnej kvalite?

Ak sú odpovede na tieto otázky kladné, prekladateľ by mal rozhodne uvažovať o využití MT. Na základe pokusov však zisťujeme, že aj keď sú podmienky prekladateľov totožné, zlepšenie či zhoršenie ich prekladateľského výkonu bude určite individuálne. Nájďme prekladateľov, ktorí vďaka MT zvýšia svoju kapacitu a dokonca aj zlepšia kvalitu prekladov, ale nájďme určite medzi nimi aj prekladateľov, ktorých MT spomalí a zhorší ich kvalitu. Čím sú teda spôsobené tieto individuálne rozdiely? Predpokladáme, že sa na nich podieľa niekoľko zložiek:

¹³ Parafráza na anglický a všeobecne využívaný popis potrebnej kvality prekladu tzv. Good Enough Quality teda dostatočnej kvality“.

STROJ

Technické zabezpečenie

Neoddeliteľnou súčasťou využívania strojového prekladu prekladateľmi je technické zabezpečenie, ktoré zahŕňa samotný prekladač (z angl. MT engine) a prostredie, v ktorom preklad realizujeme teda editor. Najčastejšie pôjde o bežný editor CAT nástrojov ako je SDL Trados Studio, Memsource, MemoQ, Across, alebo ktorýkoľvek iný. Podme sa detailnejšie pozrieť na možnosti, ktoré nám v súčasnosti ponúka trh s prekladačmi.

MT prekladače na trhu

Existuje veľa možností, ako by sme vedeli rozdeliť prekladače. Najčastejšie delenie je z hľadiska systému, akým pracujú. V súčasnosti najčastejšie delenie je na novší typ tzv. neurónové NMT a starší typ tzv. frázové teda PBMT (z angl. Phrase Based MT). Z pohľadu využitia prekladateľmi či už profesionálmi alebo laikmi je však dôležité, či ide o prekladače dostupné na internete zdarma, alebo o platené verzie, ktoré môžeme považovať za profesionálne riešenia.

Prekladače voľne dostupné pre verejnosť

Ako aj napovedá nadpis podkapitoly, prekladače poskytované zdarma na internete sú určené bežnej verejnosti, aby si používatelia internetu mohli preložiť potrebné údaje, ktoré vyhľadali. Keďže hnacou silou nielen internetu sú peniaze, musíme aj za týmto vidieť komerciu. Na to, aby človek našiel lacnejšie napr. topánky, nepotrebuje platiť prekladateľa. Práve toto pochopila ako prvá spoločnosť Google a jej prekladač je určite jednou z vecí, ktorá ich odlišovala od konkurencie. Preklady plateného vyhľadávania ako aj inej formy reklamy znásobujú zisky nielen tejto spoločnosti. Bez debaty najrozšírenejším prekladačom internetu je Google Translate, ale v závislosti od jazyka a regiónu môžeme identifikovať aj iné veľmi kvalitné a rozšírené prekladacie aplikácie:

- DeepL
- Yandex
- Bing

Riešenia pre profesionálnych freelancerov

Nevedomosť a snaha ušetriť na nákladoch vedie často aj profesionálnych prekladateľov k využívaniu voľne dostupných zdrojov na internete teda všeobecných nástrojov ako napr. Prekladač Google, Bing od Microsoftu, Yandex od najväčšieho poskytovateľa vyhľadávacích služieb v Rusku, resp. v poslednej dobe obľúbený nemecký Deepl. Takýto prístup však so sebou prináša aj nevýhody v podobe časovej straty spôsobenej nutnosťou neustáleho preklikávania medzi editorom prekladu, v ktorom prekladateľ vytvára preklad a rozhraním prekladača, v ktorom si texty predprekladá. Toto so sebou prináša aj stratu koncentrácie a zvýšenie rizika chybovosti. V neposlednom rade ide aj o bezpečnostné riziko, nakoľko rozhranie webovej aplikácie prekladača je často nechránené. Veľké množstvo prekladačov zároveň využíva prekladané texty ako zdroj pre zdokonaľovanie svojich nástrojov, čo môže predstavovať

PROCES

V predchádzajúcich kapitolách sme sa venovali prekladateľovi ako kľúčovému prvku pri tvorbe kvalitného prekladu a stroju – prekladaču, nevyhnutnej pomôcke pre zrýchlenie a skvalitnenie jeho práce. Chýba nám však posledný článok, a tým je proces prekladu. Bez kvalitne nastaveného procesu totiž veľká časť energie prekladateľa ako aj veľká časť investícií do softvérového aj hardvérového vybavenia vyjde nazmar. Rýchly počítač je zbytočný pre niekoho, kto nemá nastavenú kontrolu pravopisu...

Typy techník využitia MT

Posteditácia strojového prekladu - PEMT

Prvou z techník, ktoré si predstavíme, je technika posteditácie. Tu uvádzame zopár definícií posteditácie:

- Oprava výstupu strojového prekladu (človekom) lingvistom/editorom (Veale a Way, 1997).
- Proces zdokonaľovania strojovo generovaného prekladu s minimálnou manuálnou prácou (TAUS, 2010).
- Proces modifikácie namiesto revízie (Loffler-Laurian, 1985).
- Porovnávanie východiskového textu so strojovým prekladom (zvyčajne prekladateľom) a jeho zmena takým spôsobom, aby bola prijateľná pre zamýšľaný účel (Koby, 2001).

Hoci autori publikácií ju definujú rôzne, môžeme v ich definíciách nájsť opakujúce sa prvky a ako napr. že počiatočný preklad bol vygenerovaný prekladačom a že ho modifikuje teda postedituje človek. Stretávame sa aj s delením posteditácie na tzv. posteditáciu v širšom slova zmysle, keď pod ňu zaraďujú akékoľvek využitie MT prekladateľom (teda aj gisting). My však v našej publikácii budeme chápať posteditáciu ako činnosť vylepšovania, teda editovania vstupného strojového prekladu človekom – prekladateľom.

Tretina profesionálnych prekladateľov využíva MT ako pomôcku pri tvorbe prekladu (Absolon, 2017) a, ak to kvalita MT dovoľí, nechávajú prekladaču preložiť celý segment, ktorý následne upravujú. V takomto prípade môžeme povedať, že využívajú PEMT. Je potrebné však odlišovať posteditovanie ako proces (translácia) a posteditáciu ako novú formu produktu (translátu).

V slovenčine preto navrhujeme využívať termíny nasledovne:

- a) Posteditácia = produkt, ktorý využíva MT ako vstup za účelom dosiahnutia úspory času a finančných nákladov na preklad;
- b) Posteditovanie = proces využívania strojového prekladu pri tvorbe prekladu bez ohľadu na rozsah a úroveň zmien, ktoré prekladateľ vykoná v hrubom preklade. Môžeme povedať, že na

AKO NA TO

V záverečnej časti publikácie by sme radi poskytli stručný návod, ako využiť súčasne bežne dostupné nástroje na zrýchlenie a skvalitnenie výkonu väčšiny prekladateľov.

Je pre mňa využívanie MT prospešné?

Ako sme si podrobne popísali v kapitole „Predpoklady prekladateľa pre využívanie MT“, o schopnosti využívať strojový preklad rozhodujú tri zložky:

- Vedomosti o MT – správne chápanie princípov a možností MT
- Technická zručnosť – ovládanie editora v CAT nástroji, v ktorom je preklad realizovaný, ovládanie techniky prediktívneho písania, editácie a zautomatizovanie týchto činností
- Osobnostné predpoklady – vrodené a získané vlastnosti, ktoré sa prejavujú v motivácii, postojoch, výkone, dynamike a ovládaní sa prekladateľa.

Ak ste prečítali našu príručku až potiaľto, a ak ste sa z jej obsahom stotožnili, mali by byť vaše teoretické vedomosti o MT postačujúce. Ak máte stále pochybnosti o zmysle a praktickej využiteľnosti využívania MT, odporúčam vám prečítať si viac článkov či publikácií o MT a posteditácii a to ako z akademického prostredia tak i z praxe.

Druhou zložkou je technická zručnosť prekladateľa. Pod týmto pojmom rozumieme schopnosť rýchlej tvorby textu teda vlastne strojopis ako aj schopnosť rýchlo a presne editovať už existujúci text. Ide o využívanie rôznych klávesových skratiek ale aj o celkovú rýchlosť tejto činnosti. V nasledujúcej kapitole si ukážeme dve cvičenia, ktoré by mali zvýšiť našu rýchlosť. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že využívanie MT asi nebude vhodné pre technicky menej zdatných prekladateľov. Avšak práve týmto môže pomôcť napr. zvládnutie prediktívneho písania. A opačne, ak je niekto výborný v strojopise, nemôže očakávať vysokú úsporu času tým, že text namiesto neho vytvorí robot.

Poslednou zložkou sú osobnostné predpoklady prekladateľa. Ak ste prekladateľ s niekoľkoročnou praxou, je pravdepodobné, že tieto predpoklady formovali aj smer, ktorým ste sa v prekladateľstve vybrali, a to či sa venujete textom, ktoré sú vysoko odborné a je potrebné nad nimi dlhšie premýšľať a sú snád' aj lepšie zaplatené, alebo ste „rýchlik“ a dokázate preložiť denne veľké množstvo textu v požadovanej kvalite. Keďže posteditácia je vlastne opravovanie chýb, je potrebné aby bol prekladateľ v prvom rade schopný tieto chyby nájsť a identifikovať. Preto majú výhody prekladatelia, ktorí majú skúsenosť, a hlavne nemajú mentálny problém s korektúrami po iných prekladateľoch. Chyby MT a chyby prekladateľa sa síce výrazne odlišujú, ale takýto prekladateľ má vycvičené oko alebo skôr hlavu na hľadanie chýb. Pozor, pri posteditácii je častá požiadavka ignorovať štylistické chyby. Ak je prekladateľ zvyknutý „zosekať“ pri korektúre aj tie najjemnejšie chyby a bude sa snažiť toto robiť aj pri editácii strojového prekladu, je pravdepodobné, že namiesto úspory času mu bude takýto postup prácu predlžovať. Ak je teda prekladateľ nazvime to „prehnaný puntičkár“, čo si zákazníci cenili pri určitom type zákazky, je dosť pravdepodobné, že sa bude len ťažko stotožňovať s postupom práce pri posteditácii. Mnohé nedostatky sa však dajú tréningom zmierniť, či úplne odstrániť.

Pri výpočte potrebných vlastností a zručností sme takmer zabudli na jednu z najdôležitejších a tou je schopnosť samostatného prekladu. Ako sme v publikácii spomenuli niekoľkokrát, prekladateľ musí byť schopný prekladať text aj bez využitia počítača, inak by táto jeho

ZÁVER

Dostali ste sa na záver našej publikácie. Kniha rozhodne nepokrýva celú oblasť, ale to ani nebolo jej cieľom. Dôležitým faktorom je rýchlosť ako bolo potrebné publikáciu dokončiť, lebo situácia na trhu MT sa vyvíja neuveriteľným tempom a čo napíšete v zime už v lete nemusí platiť. Pri písaní som vychádzal zo skúseností z manažovania prekladateľskej kancelárie ale aj z výskumov, ktoré boli súčasťou mojej dizertačnej práce.

Dúfam, že vám obsah knihy pomohol zorientovať sa v oblasti strojového prekladu a že aj vďaka našej knihe teraz dokážete lepšie využiť možnosti, ktoré prináša.

O autorovi

Mgr. Jakub Absolon, PhD.

Po štúdiu anglického jazyka a telesnej výchovy a obhajobe diplomovej práce na tému „Preklad telovýchovných odborných textov“ na Univerzite Konštantína filozofa v Nitre sa venoval vzdelávaniu dospelých na Strednej škole ZVJS v Nitre, kde sa snažil uplatňovať moderné postupy ako počítačom podporovaná výučba cudzích jazykov. Tu sa venoval aj prekladateľskej činnosti v odbore penológie. V spoločnostiach Heineken Slovensko a EMERSON neskôr strávil pár rokov na oddelení ľudských zdrojov v pozícii špecialistu kde sa venoval výberu zamestnancov na základe behaviorálnej metódy výberového pohovoru (Behaviour Event Interview) a tvorbe modelov spôsobilostí (kompetencií). Po odchode z prostredia personalistiky založil spolu s manželkou prekladateľskú spoločnosť ASAP-translation.com, s.r.o. s pobočkou v Českej republike, ktorá patrí dlhodobo do prvej desiatky prekladateľských firiem na Slovensku. V prekladateľskej spoločnosti ASAP-translation.com, s.r.o. má na starosti firemné procesy, informačné technológie ako aj výber a rozvoj zamestnancov. Je spoluzakladateľ Asociácie prekladateľských spoločností Slovenska ATCSK, kde pôsobil dve funkčné obdobia ako prezident asociácie. V asociácii ako aj vo firme má na starosti spoluprácu s vysokými školami vo forme prednášok a stáží. V prednáškovej činnosti sa zameriava na využívanie moderných technológií pri práci prekladateľa. Má za sebou aj pár prednášok na medzinárodných konferenciách a vo svojej publikačnej činnosti sa venuje najmä oblasti využívania moderných technológií ale aj riadeniu ľudských zdrojov v oblasti prekladateľstva. Venuje sa aj oblasti riadeniu rizika v prekladateľstve a výučbe procesov v prekladateľstve. Titul PhD. získal na Univerzite Konštantína filozofa v Nitre za obhájenú prácu na tému „Strojový preklad a posteditovanie“. Je dlhoročným lektorom programov pre počítačom podporovaný preklad.

Použitá literatúra

ABSOLON, J. Prieskum využitia CAT nástrojov na Slovensku. Nitra : ASAP-translation.com, s.r.o., 2006.

ABSOLON, J. Využívanie strojového prekladu profesionálnymi prekladateľmi na Slovensku a v Českej republike. Nitra : ASAP-translation.com, s.r.o., 2017.

ALLEN, J. Translation Speed vs. Content Management, In Perspectives on Machine Translation. 2004, 62 Supplement:8-10.

KRINGS, H. a KOBY, G. (eds) Repairing Texts: Empirical Investigations of Machine-Translation Post-Editing Processes, Kent, Ohio : Kent State University Press, 2001.

LOFFLER-LAURIAN, A.-M. Traduction automatique et style. Babel: International Journal of Translation, 1985.

LOFFLER-LAURIAN, A.-M. La Traduction Automatique. Villeneuve d'Asc (Nord): Presses Universitaires du Setentrion, 1996.

O'Curran, E. Machine Translation and Post-Editing for User Generated Content: An LSP Perspective. In Proceedings of the 11th Conference of the Association for Machine Translation in the Americas, Vol. 2: MT Users Track, pages 50–54. 2014

PLITT, M. a MASSELOT, F. A Productivity Test of Statistical Machine Translation Post-Editing in a Typical Localisation Context. In The Prague Bulletin of Mathematical Linguistics 93. S. 7–16, 2010.

STEVENS, A. a FUENTES CORRADI, R. Best Practices for Enterprise Scale Post-Editing, SDL, 2016.

VEALE, T. a WAY, A. A template-based bootstrapping approach to example-based machine translation. In Proceedings of New Methods in Natural Language Processing, Sofia : 1997.

Ohlasy

Mgr. Ivan Smida (dlhoročný prekladateľ technických textov)

Táto príručka obsahuje množstvo užitočných informácií pre prekladateľov, ktorí chcú držať krok s najmodernejšími technológiami, čím strojový preklad určite je. Nájdete v nej rôzne dôležité pojmy, definície a užitočné postupy, ktoré môžete využiť pri prekladaní pomocou MT ale aj metódy, ktorým by ste sa mali pri preklade radšej vyhnúť.

